

कोहलपुर राजपत्र

खण्ड : ०३

संख्या : १५

प्रकाशित मिति : २०७६/१२/०१

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को उपदफा (२) को (१) बमोजिम कोहलपुर नगरपालिकाको नगरकार्यपालिकाले बनाएको तललेखिए बमोजिमको निर्देशिका सर्वसाधारणको जानकारीका लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

भाग-०२

बालविवाह मुक्त नगरपालिका अभियान संचालन निर्देशिका २०७६

कोहलपुर नगरपालिकामा बालविवाह न्युनीकरण अभियान संचालन गरि अन्तिममा बालविवाह मुक्त सामाज निर्माण गरि बालअधिकारको संरक्षण गर्न बान्छुनिय देखिएकोले स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को उपदफा (२) को (१) र कोहलपुर नगरपालिकाको प्रशासकीय कार्यविधि (नियमित गर्ने) ऐन, २०७४ को दफा (४) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी कोहलपुर नगरकार्यपालिकाले यो निर्देशिका बनाएको छ ।

परिच्छेद - १

प्रारम्भिकः

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः यस कार्यविधिको नाम :- " बालविवाह मुक्त नगरपालिका अभियान सञ्चालन निर्देशिका २०७६" रहेको छ ।
२. यो निर्देशिका तुरुन्त लागु हुनेछ ।
३. विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा :
  - (क) "बालबालिका" भन्नाले अठार वर्ष उमेर पूरा नगरेका व्यक्ति सम्भन्नु पर्छ ।
  - (ख) "ऐन" भन्नाले कोहलपुर नगरपालिकाको प्रशासकीय कार्यविधि (नियमित गर्ने) ऐन, २०७४ सम्भन्नु पर्छ ।
  - (ग) "कार्यपालिका" भन्नाले कोहलपुर नगरकार्यपालिका सम्भन्नु पर्छ ।
  - (घ) "प्रमुख" भन्नाले कोहलपुर नगरपालिकाको नगर प्रमुख सम्भन्नु पर्छ ।
  - (ङ) "उप-प्रमुख" भन्नाले कोहलपुर नगरपालिकाको उप-प्रमुख सम्भन्नु पर्छ ।
  - (च) "कार्यपालिका सदस्य" भन्नाले कोहलपुर नगरकार्यपालिका सदस्यलाई सम्भन्नु पर्छ ।

- (छ) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले कोहलपुर नगरपालिका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सम्भन्नु पर्छ ।
- (ज) “पीडित” भन्नाले बेचिएको, ओसारपसार गरिएको वा वेश्यावृत्तिमा लगाइएको व्यक्ति सम्भन्नु पर्छ ।
- (झ) “समिति” भन्नाले यस कार्यविधि अनुसार गठन भएको समिति सम्भन्नु पर्छ ।
- (ञ) “बालविवाह” भन्नाले नेपालको प्रचलित कानून बमोजिम तोकिएको उमेर भन्दा अगाडि गरिने विवाहलाई सम्भन्नु पर्छ ।
- (ट) “वडाअध्यक्ष” भन्नाले कोहलपुर नगरपालिका अन्तरगतका वडाहरूका अध्यक्ष लाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (ठ) “वडासदस्य” भन्नाले कोहलपुर नगरपालिका अन्तरगतका वडा समितिका वडा सदस्यहरूलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (ड) “सामाजिक संस्था” भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भई स्थापना भएको गैर नाफामूलक संस्थालाई सम्भन्नु पर्छ र सो शब्दले यस्तै प्रकृतिका अन्य गैरसरकारी संस्था समेतलाई जनाउँछ ।
- (ढ) “निजी संस्था” भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भई स्थापना भएको नाफामूलक संस्थालाई सम्भन्नु पर्छ र सो शब्दले यस्तै प्रकृतिका अन्य कम्पनी समेतलाई जनाउँछ ।

परिच्छेद - २

बालविवाह मुक्त नगरपालिका र वडा घोषणा गर्दा प्रक्रिया

१. वडा/नगरपालिकाको वार्षिक रूपमा जम्मा विवाहको अवस्था र त्यसमा पनि बालविवाहको अवस्थाको तथ्यांक संकलन गर्ने,
२. बालविवाहको तथ्यांकको आधारमा बालविवाह हुने वस्ती, टोल समुदाय र वडालाई कार्यक्रम केन्द्रित गर्ने ।
३. विद्यालय केन्द्रित अभियान सञ्चालन गर्ने ।
४. नगरपालिका/वडास्तरीय सरोकारवालाहरू बीचको समन्वय बैठकमा बाल विवाह मुक्त नगर र वडा घोषणा गर्न आधारभुत सुचक माथि छलफल गर्ने ।
५. नगरपालिकाबाट विनियोजन बजेटबाट रही नगरपालिका स्तरीय बाल अधिकार (संरक्षण) समितिको मार्फत बालविवाह मुक्त वडा र नगरको लागि वार्षिक कार्ययोजना निर्माण गरी विभिन्न वडा तथा विद्यालय स्तरमा तालीम, र्याली तथा अर्न्तक्रिया कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
६. नगरपालिका तथा वडा बाल अधिकार (संरक्षण) समिति, बालक्लव , विद्यालय, स्थानिय धामी भाँक्री समुह र नगरकार्यपालिका र वडा समिति तथा वडा बाल अधिकार (संरक्षण) समितिहरू र स्थानिय धामी भाँक्रीहरू मार्फत घरदैलो अभियान संचालन गर्ने ।
७. नगरपालिका स्तरमा बालविवाहको अवस्था विषयक राजनैतिक दल , बाल अधिकार (संरक्षण) समिति, बालक्लव धामीभाँक्री समुह, महिला संजाल, लगायतका सरोकारवालाहरू बीच सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

८. नगरपालिकालाई बाल विवाह मुक्त घोषणा लागि नगरपालिकाबाट निर्णय गर्ने र नगरस्तरीय बाल अधिकार समितिले नेतृत्व लिई बालविवाह मुक्त नगरपालिका घोषणाका लागि मिति ,स्थान तय गरि विभिन्न तयारी उपसमितिले निर्माण गरिने ।
९. बालविवाह मुक्त नगरपालिकाका लागि स्थानिय रेडियो र पत्रिकाहरूसंग साभेदारीका लागि प्रचार प्रसार गर्ने ।
१०. स्थानिय धामीभाँक्री तथा ज्योतिषीहरु मार्फत अवका दिनदेखी २० वर्षभन्दा मुनीका बालबालीकाहरुको विवाहको लगन नदिने प्रतिवद्धता र नगरपालिकाको सम्बन्ध्यात्मक बैठकमा निर्णय समेत गर्ने र प्रतिवद्धता जाहेर गराउने ।
११. कोहलपुर इलाका प्रहरी कार्यालय संग समन्वय गर्ने र प्रहरी मार्फत बालविवाह सामाजिक तथा कानुनी अपराध हो भनी बालविवाह नगराउनका लागि जागरण तथा अन्तर्क्रियाका साथै विभिन्न सचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
१२. बालविवाह मुक्त वडा र नगरपालिका घोषणा कार्यक्रमका लागि विभिन्न स्थानिय सांस्कृतिक भलक र बाजागाजाहरु तयार गर्ने । सचेतनामुलक विभिन्न कला प्रस्तुतिहरुको तयारी गराउने ।
१३. बालविवाह मुक्त वडा र नगरपालिका घोषणा सभाको आयोजना गर्ने बालविवाह मुक्त पालिका/वडामा सहयोग पुर्याउने ब्यक्ति, संघ संस्था तथा निकायहरुलाई पुरस्कृत गर्ने ।
१४. बाल विवाह मुक्त वडा घोषणाका लागि वडाको बाल अधिकार समितिले बाल विवाह मुक्त घोषणा सम्बन्धी नेतृत्व तथा विभिन्न निर्णयहरु लिने ।

परिच्छेद - ३

वडा र नगरपालिका बालविवाह मुक्त घोषणाका सूचकहरु

१. वडा र नगरमा विवाह गर्ने उमेर अनुसार विवाह भएको तथ्यांक चुस्तदुरुत अभिलेख भएको हुनु पर्नेछ ।
२. नगरपालिकामा बाल संरक्षण सयन्त्र बनेको, (बाल अधिकार समिति गठन सम्बन्धी कार्यविधि बनेको, बाल विवाह अन्त्य सम्बन्धी रणनीति बनेको, बाल संरक्षण फोकल पर्सन तोकेको) हुनु पर्ने ।
३. बालबालिकाहरुको अनिवार्य जन्मदर्ता गर्ने गरिएको हुनु पर्ने ।
४. नगरपालिकाले बाल संरक्षण नीति बनाई लागु गरेको हुनु पर्ने ।
५. नगरपालिका बाल अधिकार (संरक्षण) समिति तथा विद्यालय र वडा स्तरमा बाल अधिकार समिति क्रियाशिल भएको हुनु पर्ने ।
६. नगरपालिकामा भएका समुदायमा आधारित संस्था/समिति/समुहहरु बाल विवाह विरुद्धमा सक्रिय क्रियाशिल भएका हुनु पर्ने ।
७. बालविवाह विरुद्ध उजुरी दिने गरेको हुनु पर्ने ।

८. लमी/बडघर/मौलाना/पाष्टर /पुरोहितहरुले बाल विवाह गराउन छाडेको हुनु पर्ने ।
९. बाल विवाहको जन्ती/भोज/भतेर जस्ता कार्यहरुमा समुदायका व्यक्तिहरु सहभागि हुन छाडेको हुनु पर्ने ।
१०. बालबालिकाहरु र अभिभावकहरु बाल विवाहका विषयमा सचेत छन । प्रहरी प्रशासन पनि बाल विवाहका विरुद्धमा सचेत भई बाल विवाहका अपराधिहरुलाई कारबाहि गर्न सक्रिय भएको हुनु पर्ने ।
११. बाल विवाह मुक्त वडा घोषणा गर्नको लागि वडामा जम्मा विवाहको ८० प्रतिशत विवाह बालविवाह नगरेको तथ्यांक हुनु पर्ने ।
१२. नगरपालिकालाई बालविवाह मुक्त घोषणा गर्नकालागि ९० प्रतिशत वडाहरु बालविवाह मुक्त घोषण भएको हुनु पर्ने ।

परिच्छेद - ४

सरोकारवालाहरुको भुमिका

१. जन्मदर्तालाई बाल बालिकाको नैसर्गिक अधिकारको रुपमा लिई १८ वर्ष मुनिका सम्पूर्ण बालबालिकाको जन्मदर्ता गर्न सबै सरोकारवालाहरुले सहयोग गर्ने ।
  २. न्याय प्रक्रियामा हुने हस्तक्षेपलाई पूर्णरुपमा रोक्नका लागि सबै सरोकारवालाहरु प्रतिबद्ध हुदै सहयोग गर्ने ।
  ३. विद्यालय, समुदाय एवम् सम्पूर्ण सार्वजनिक स्थलमा बाल संरक्षण सम्बन्धी संयन्त्रमार्फत आचार संहिता निर्माण गरी पूर्णरुपमा लागु गर्ने ।
  ४. बाल विवाह विरुद्धको अभियानमा सम्बन्धित निकाय संग सहकार्य गरी बाल विवाह निषेध गर्न सहयोग गर्ने ।
  ५. सबै सरकारी तथा गैह्र सरकारी संघ संस्थाहरुले आ आफ्नो क्षेत्रमा सञ्चालन गरिने कार्यक्रममा बाल विवाह विरुद्धको अभियानमा सहयोग पुग्ने क्रियाकलाप संचालन गर्ने ।
  ६. बाल विवाह सम्बन्धि घटनाको स्थलगत अनुगमन पछि प्रतिवेदन तयार गरी बाल अधिकार समिति मार्फत कारवाहीका लागि सिफारिस गर्ने ।
  ७. नगर समन्वय समितिको अगुवाईमा बाल विवाहसम्बन्धी नगर स्तरीय रणनीतिक योजना निर्माण गरी लागू गना ।
४. यस निर्देशिकामा लेखिएको कुरामा यसै बमोजिम र अन्यमा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।
५. बाधा अडकाउ फुकाउने अधिकार : यस निर्देशिकाको कार्यान्वयनमा कुनै बाधा अडकाउ परेमा वा ब्याख्या गर्ने अधिकार कोहलपुर नगरकार्यपालिकालाई हुनेछ ।
६. संशोधन : यस निर्देशिकामा आवश्यकता अनुसार नगरकार्यपालिकाले आवश्यक संशोधन गर्न सक्नेछ ।

प्रमाणिकरण मिति : २०७६/११/२२

आज्ञाले

विरेन्द्र देव भारती

प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत